

บทที่ ๗

บทสรุปและเสนอแนะ

จากบทต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนได้พยายามชี้ให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญ
ของงานสาธารณสุขของเทศบาลนครกรุงเทพ ทั้งในส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายสาธารณสุข
โดยตรงและในส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่าย กอง และแผนกอื่น ๆ ของเทศบาลนครกรุงเทพ
เพราะกิจการดังกล่าวถือได้ว่าเป็นกิจการหลักของเทศบาลนครกรุงเทพ และการบริการสาธารณสุข
ที่สมบูรณ์แบบมากเท่าใดโดยอ้อมหมายถึงความสมบูรณ์สูงสุดของประชาชนที่จะได้รับมากขึ้นเพียงนั้น ใน
ขณะเดียวกันก็จะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเทศบาลนครกรุงเทพจะได้พยายามทำหน้าที่ในค่านิยมบริการสาธารณสุข
อย่างเต็มที่แล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีบางสิ่งบางอย่างที่ผู้เขียนเห็นว่ายังขาดตกบกพร่องอยู่ ซึ่งใครขอ
แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับกิจการค่านิยม ตามที่ผู้เขียนเห็นว่าอาจช่วยให้
การดำเนินงานในค่านิยมได้ผลดียิ่งขึ้น โดยจะได้แยกกล่าวเป็นประเภทใหญ่ ๆ รวม ๕ ประเภทด้วย
กันดังนี้

๗.๑ กิจการค่านิยมสังคมสงเคราะห์

กิจการค่านิยมส่วนนี้ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของศูนย์บริการสาธารณสุขต่าง ๆ ของเทศบาลนคร
กรุงเทพ เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์หมันและเด็ก การรับเลี้ยงเด็กกลาง
วัน การอนามัยโรงเรียนตลอดจนการให้การพยาบาลและแจกจ่ายอาหาร เครื่องนุ่งห่มให้แก่เด็ก
และผู้อาวุศน อันเป็นวิธีการที่จะช่วยแก้ปัญหาค่านิยมสังคมและเศรษฐกิจในอันยอลง

อย่างไรก็ตามกิจการดังกล่าวนี้ยังมีบางสิ่งที่ยังขาดตกบกพร่องอยู่อีกมาก อันสืบเนื่อง
มาจากอุปสรรคที่เกิดจากฝ่ายผู้ให้บริการและฝ่ายผู้รับบริการ ซึ่งทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุที่กิจการ
ดังกล่าวเป็นกิจการที่ค่อนข้างใหม่ของฝ่ายสาธารณสุขก็ได้ อุปสรรคที่สำคัญดังกล่าวได้แก่อุปสรรค
ดังต่อไปนี้

ก. อุปสรรคประการแรกนี้ว่าจะเกิดขึ้นจากเจ้าหน้าที่และหน่วยงานในค่านิยม ทั้งนี้จะเห็น
ได้จากจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ จำนวนสถานที่ให้บริการอันได้แก่ศูนย์บริการสาธารณสุขต่าง ๆ ก็ดี ยังมี

อยู่อย่างจำกัด ไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน เมื่อเทียบกับอัตราส่วนแล้ว ยังคงอยู่ห่างไกลจากความสมบูรณ์อยู่อีกมาก โดยเฉพาะจำนวนศูนย์ ซึ่งมีอยู่ในเขตเทศบาลนครกรุงเทพฯ ที่มีเสียงดังกว่าแห่งนั้น ถ้าคำนวณโดยอาศัยหลักการถือประชาชนจำนวน ๕๐,๐๐๐ คน ต่อจำนวนศูนย์ ๑ แห่งแล้ว ในเขตเทศบาลนครกรุงเทพฯ ขณะนี้ควรจะมียัง ๓๕ - ๔๐ แห่ง นอกจากนี้ยังปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์ของแต่ละศูนย์อันได้แก่นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ พยาบาลและเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ก็ยังคงมีอยู่อย่างจำกัดเช่นกัน จึงก่อให้เกิดการบริการดังกล่าวไม่สามารถทำได้ทั่วถึง

ข. อุปสรรคประการที่สองน่าจะเกิดจากรู้ความสามารถของผู้ให้บริการในกิจการด้านนี้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ คือเจ้าหน้าที่เหล่านี้ไม่มีความรู้เฉพาะด้าน นางสังคมสงเคราะห์ก็ยังมีอยู่จำกัด ซึ่งในเรื่องนี้อาจอนุมานได้ว่ากิจการด้านนี้ยังใหม่สำหรับประเทศไทย จึงปรากฏว่าผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการสังคมสงเคราะห์ของศูนย์ต่าง ๆ ในขณะนี้ส่วนใหญ่ได้แก่องานพยาบาล หากในนักสังคมสงเคราะห์ใหม่ นางพยาบาลเหล่านี้ได้ออกเยี่ยมบ้าน ตามความทุกข์สุขอบรมแม่และเด็กในค่านุรักษ์วิทยา หากการเลี้ยงเด็กตามศูนย์ฯ ซึ่งแสดงให้เห็นอยู่แล้วว่า ผู้บริการไม่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน

ค. อุปสรรคประการที่สามอันเนื่องมาจากอุปสรรคประการที่สองคือ ความไม่เข้าใจระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ เพราะยังปรากฏว่ามีประชาชนจำนวนมากที่ยังไม่เข้าใจถึงการบริการในค่านุรักษ์ของฝ่ายสาธารณสุข ทำให้ประชาชนดังกล่าวขาดโอกาสที่จะได้รับบริการฯ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากฝ่ายสาธารณสุขขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ขาดเจ้าหน้าที่ที่จะออกไปให้คำแนะนำหรือขาดวิธีการที่จะให้เข้าถึงประชาชนที่ประสบปัญหาได้อีกประการหนึ่ง จึงทำให้ประชาชนไม่เข้าใจถึงวิธีการและวัตถุประสงค์ของฝ่ายผู้ให้บริการเท่าที่ควร

ตัวอย่างจากอุปสรรคในประการที่สามนี้เห็นได้จากการที่มีผู้ประสบปัญหา มักจะเรียกร้องความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานหรือองค์กรสงเคราะห์ของเอกชน ทั้ง ๆ ที่ภายในเขตของตนก็มีศูนย์บริการสาธารณสุขที่คอยทำหน้าที่ให้คำแนะนำและช่วยแก้ปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้อยู่แล้ว และกว่าปัญหาดังกล่าวจะถูกส่งกลับไปยังเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ก็มักจะเป็นการสายเกินไปกว่าที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้นั้นได้ บางครั้งจากการรบกวนความช่วยเหลือที่เนิ่นนานจนเกินไป เป็นเหตุให้ผู้ประสบปัญหาเกิดความเบื่อหน่ายและเสื่อมศรัทธาต่อกิจการดังกล่าว ซึ่งเป็นผลทำให้ผู้ประสบปัญหาไม่ให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ในโอกาสต่อไปด้วย

ง. อุปสรรคประการสุดท้ายน่าจะถือได้ว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งของการดำเนินงาน : การค้านี้ อันได้แก่การขาดทุนทรัพย์ ขาดเงินอุดหนุนจากรัฐฯ เพราะโดยคำพิงเทศบาลนครกรุงเทพฯ เองแล้ว มีความจำเป็นที่จะต้องนำรายได้ไปใช้จ่ายประกอบกิจการด้านอื่น ซึ่งมีความสำคัญเท่า ๆ กับกิจการค้าน้อยอยู่แล้ว จึงไม่สามารถที่จะนำรายได้ดังกล่าวมาใช้กับกิจการค้านี้แต่เพียงอย่างเดียวได้ จากอุปสรรคในค้านี้ ทำให้กิจการดังกล่าวขาดความสมบูรณ์โดยเฉพาะในด้านของอุปกรณ์และจำนวนเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ตลอดจนยานพาหนะและเครื่องอุปโภคบริโภคที่จะนำไปช่วยเหลือหรือสงเคราะห์แก่ผู้ยากจนมีไม่เพียงพอ

ฉะนั้น วิธีการที่จะแก้ไขอุปสรรคดังกล่าวให้ลุล่วงไปได้นั้น จึงควรจะได้แก้ไขทั้งใน ด้านฝ่ายที่จำหน่ายให้บริการและในด้านผู้รับบริการ โดยในกับผู้ให้บริการนั้น ควรจะได้คำนึงถึงอุปสรรคอันสำคัญที่เป็นเหตุให้การบริการดังกล่าวไม่สามารถบรรลุผลไปด้วยดี อันได้แก่การขาดงบประมาณ ฉะนั้น เพื่อให้กิจการดังกล่าวสามารถดำเนินต่อไปได้ ทางเทศบาลควรจะได้เสนอของงบประมาณเพิ่มเติมจากรัฐฯ ในรูปเงินอุดหนุน โดยการเสนอผลงานที่ผ่านมาว่าโดยสักว่าหน้าเพียงไร และยังมีกิจการใดที่เห็นว่าจำเป็นที่จะต้องดำเนินการต่อไป และแสดงให้เห็นด้วยว่าหากขาดงบประมาณแล้ว จะก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างไรบ้างจากสภาพปัญหา เศรษฐกิจและสังคมที่ประชาชนกำลังประสบอยู่

ในการแก้ไขอุปสรรคเรื่องขาดงบประมาณหรือเงินช่วยเหลือจากรัฐนี้ อาจแก้ไขได้อีกประการหนึ่งโดยการขอความร่วมมือจากองค์กร ของเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศ ตลอดจนประชาชนผู้มีจิตเมตตาให้ทำการบริจาคสิ่งของและเงินทอง ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้จะบรรลุผลได้ก็ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายให้บริการได้ให้การประชาสัมพันธ์และแสดงความจำเป็นอย่างจริงจังไม่ยั้งหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนให้ทราบถึงปัญหาที่ประชาชนผู้ยากจนกำลังประสบอยู่ การดำเนินการนี้อาจใช้วิธีให้เจ้าหน้าที่ไปติดต่อขอความร่วมมือและช่วยเหลือจากบ้านผู้มีจิตเมตตา ซึ่งมีสิ่งของที่เหลือใช้ ตลอดจนตั้งหน่วยรับสิ่งของตามศูนย์บริการสาธาณสุขและที่ฝ่ายสาธาณสุขเทศบาลนครกรุงเทพฯ นอกจากนี้การติดต่อโดยตรงกับองค์กรของต่างประเทศ เช่น องค์กรอนามัยโลก องค์กรสงเคราะห์แม่และเด็ก ฯลฯ ก็จะมีโอกาสได้รับความช่วยเหลือในเรื่องเครื่องอุปโภคและบริโภคได้บ้าง

การแก้ไขอุปสรรคในท่านเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านนั้น ควรจะได้จัดให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจากผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งชาวไทยและต่างชาติ ตลอดจนส่งเจ้าหน้าที่ของฝ่ายไปทำงานและศึกษาเกี่ยวกับกิจการด้านนี้ในต่างประเทศ แต่โดยลำพังเทศบาลเองแล้วอาจไม่สามารถส่งคนไปศึกษาดูงานได้ครบทุกด้าน จึงจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือในทางเงินทุนจากต่างประเทศด้วย ส่วนในเรื่องการให้การอบรมแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องนั้น นอกจากการอบรมด้านความรู้ที่เกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์แล้ว ควรจะได้ฝึกให้เจ้าหน้าที่เหล่านั้นได้มีความรู้ในด้านมนุษยสัมพันธ์ จิตวิทยา เพื่อให้สามารถเข้ากับประชาชนผู้ประสบปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

การแก้ไขอุปสรรคในด้านความไม่ร่วมมือของประชาชนนั้น ควรจะได้แก้ไขด้วยการให้ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนในเรื่องวัตถุประสงค์และขอบเขตของงานด้านนี้เพิ่มขึ้น ตลอดจนได้แก้ไขเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการตามที่ได้กล่าวมาในตอนต้นควบคู่กันไปด้วย โดยเจ้าหน้าที่เหล่านั้นจะต้องอุทิศกำลังกายและกำลังใจ เพื่อเห็นแก่สวัสดิภาพและความผาสุกของประชาชนที่เดือดร้อนอย่างแท้จริง โดยทำตัวเป็นญาติสนิทและมิตรที่ดี และมุ่งที่จะช่วยเหลือแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนนั้น ๆ ต้องมีความเข้าใจพฤติกรรมของกลุ่มชน มีความสามารถที่จะกระตุ้นเตือนให้ประชาชนเหล่านั้นคิดที่จะร่วมมืออย่างอันมิตรกับตน

อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับกิจการที่ควรจะได้ให้การส่งเสริมในการสงเคราะห์แก่ประชาชนผู้ประสบปัญหาโดยทั่วไปนั้น น่าจะเป็นกิจการที่เกี่ยวกับเรื่องปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการยังชีพในชีวิตประจำวัน เช่น ในเรื่องยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัยส่วนตัว และครอบครัว โดยเฉพาะการให้ความสงเคราะห์แก่คนพิการ ผู้ที่ยังไม่มีงานทำ คนชรา ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ยากจนให้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนพอสมควร อันจะเป็นการแก้ไขสภาพของสังคมที่เสื่อมโทรมได้

๘.๒ กิจการด้านรักษาพยาบาลและป้องกันโรค

กิจการด้านรักษาพยาบาลและป้องกันโรคนั้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงพยาบาล ซึ่งมีอยู่สองแห่งในขณะนี้และตามศูนย์บริการสาธารณสุขต่าง ๆ ซึ่งตามศูนย์ฯ เหล่านี้ส่วนมากเป็นเรื่องปัจจุบันพยาบาล นอกจากนี้ยังมีบริการป้องกันโรคอีกวิธีหนึ่งอันได้แก่

การป้องกันโรคติดต่อที่เกิดจากแมลงและสัตว์นำโรค เช่น ยุง แมลงวัน หนู สุนัข ตลอดจนสัตว์ที่ไ้
เนื้อบริโภค อันได้แก่สุกร โค กระบือและสัตว์ปีก เป็นต้น

เกี่ยวกับกิจการของโรงพยาบาลทั้งสองแห่งของเทศบาลนครกรุงเทพ อันได้แก่
โรงพยาบาลกลางและวชิรพยาบาลนั้น ในขณะนี้ถือว่าได้รับความนิยมจากประชาชนทั้งภายในเขต
เทศบาลนครกรุงเทพและต่างจังหวัดเป็นอันมาก ฉะนั้น สิ่งที่น่าสนใจประการหนึ่งก็คือ เกี่ยวกับ
สถานที่ของโรงพยาบาลทั้งสองแห่งนี้ว่า คอไปนอนาคอนันต์นี้จะสามารถให้บริการแก่ประชาชน
ได้ทั่วถึงหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครกรุงเทพและชนบุรีได้เพิ่ม
ปริมาณขึ้นอย่างรวดเร็วทุกปี แต่ในขณะเดียวกันพื้นที่การก่อสร้างของโรงพยาบาลทั้งสองแห่งนี้คาง
ก็มีอยู่เพียงจำกัด ประกอบกับโรงพยาบาลทั้งสองแห่ง เป็นโรงพยาบาลของท้องถิ่นที่ให้บริการรักษา
พยาบาลในอัตราค่ากว่าที่อื่น และยังได้จัดบริการพิเศษอย่างอื่นอีกด้วย จึงกำลังเป็นที่นิยมของ
ประชาชนทั่วไป

ส่วนการบำบัดและป้องกันโรคของศูนย์บริการสาธารณสุขต่าง ๆ นั้น คงได้กล่าวมา
แล้วว่าในขณะนี้มีศูนย์บริการสาธารณสุขอยู่เพียงไม่กี่แห่ง จึงยังไม่อาจจะให้บริการในก้านนี้ได้
ทั่วถึง และถ้าจะดูจากสภาพความเป็นจริงแล้ว จะเห็นว่าศูนย์ฯ ต่าง ๆ เหล่านี้ได้ให้บริการในเรื่อง
ของปัจจุบันพยาบาลมากกว่าหรือเป็นเรื่องของการบำบัดโรคเฉพาะหน้า ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นใน
ชีวิตประจำวันของคนทั่วไป ส่วนโรงพยาบาลทั้งสองแห่งนั้นผู้ไปโรงพยาบาลมักจะเป็นผู้ที่เจ็บไข้
ได้ป่วยที่หนัก ฉะนั้น จากการที่ศูนย์ฯ เหล่านี้มีอยู่อย่างจำกัดประการหนึ่ง และจากการที่ศูนย์ฯ
เหล่านี้ได้เปิดดำเนินการเฉพาะในวันและเวลาราชการอีกประการหนึ่ง จึงอาจเป็นเหตุให้ประชาชน
ผู้เจ็บไข้ได้ป่วยนอกวันและเวลาราชการต้องประสบกับความผิดหวัง เพราะไม่สามารถไปรับการ
รักษาพยาบาลได้ที่ศูนย์ฯ ซึ่งโดยปกติแล้วมักจะมีอยู่ใกล้บ้านของคนอยู่แล้ว อันถือว่าการสะดวก
สบายยิ่งกว่าที่จะไปยังโรงพยาบาลหรือคลินิกซึ่งติดค่าบริการแพง

นอกจากนี้ยังปรากฏว่าแพทย์ พยาบาล ซึ่งมีอยู่ตามศูนย์ฯ ต่าง ๆ มีอยู่อย่างจำกัด
จึงควรได้เร่งผลิตและเพิ่มแพทย์พยาบาลตามศูนย์ฯ ต่าง ๆ ให้มีจำนวนมากขึ้น เพื่อให้ได้สัดส่วน
กับประชาชนที่เพิ่มขึ้น เพราะจากสถิติพยากรณ์ขณะนี้ยังแสดงให้เห็นว่าอัตราการตายของเด็ก
เกิดใหม่ยังอยู่ในระดับสูงมาก ฉะนั้น การเพิ่มประสิทธิภาพในด้านความรู้เกี่ยวกับเทคนิคใหม่ ๆ

แก่แพทย์และพยาบาลจึง เป็นสิ่งที่จำเป็น ตลอดจนการส่งแพทย์ พยาบาล ไปศึกษาและดูงานในต่างประเทศด้วย และควรได้เพิ่มงบประมาณด้านควบคุมและป้องกันโรคให้เพียงพอ การประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และในการป้องกันโรคนี้ ควรจะได้ถือหลักปฏิบัติที่ว่า ป้องกันล่วงหน้ามิให้เกิดโรค เช่น การสุขศึกษา การอบรมในเรื่องอนามัย การสุขาภิบาลทั่วไป เป็นต้น

สำหรับการป้องกันโรคติดต่ออีกประการหนึ่งอันเป็นการป้องกันจากแมลงและสัตว์นำโรคนั้น เทศบาลได้ปฏิบัติมาเป็นเวลาหลายปีแล้วก็ได้ได้รับผลสำเร็จเท่าที่ควรไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการกำจัดยุง ซึ่งมีอยู่ทั่วไปในเขตเทศบาลนครกรุงเทพฯ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการขาดงบประมาณ ขาดเจ้าหน้าที่ ขาดความร่วมมือจากประชาชน และเกิดจากสภาพแวดล้อมไม่ดีเช่น มีคู คลอง และที่ลุ่มอยู่เป็นจำนวนมาก ตลอดจนแหล่ง เลื่อมโทรมอันเป็นที่เพาะพันธุ์ยุงนั้นก็มีอยู่เป็นจำนวนมาก การระบายน้ำก็ไม่สะดวกเนื่องจากระดับน้ำในท่อระบายน้ำและในแม่น้ำลำคลองอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันมาก

ฉะนั้น วิธีการแก้ไขในเรื่องนี้ เทศบาลควรจะได้แนวทางของงบประมาณเพิ่มขึ้น ตลอดจนขอความช่วยเหลือจากหน่วยปราบปรามมาเร เรียบขององค์การอนามัยโลก และขอความร่วมมือจากประชาชนผู้มีถิ่นฐานอยู่ในแหล่ง เลื่อมโทรมดังกล่าว การเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในด้านนี้เป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้ควรได้ทำการขุดลอกคลองคูที่เห็นว่ายังเป็นประโยชน์อยู่ให้น้ำไหลได้สะดวกขึ้นและทำการถมคูหรือคลองที่ไม่มีประโยชน์หรือมีประโยชน์น้อยนั้นเสีย แล้วสร้างท่อระบายน้ำขนาดใหญ่ขึ้นแทน ตลอดจนหาทางระบายและกำจัดน้ำโสโครกตามแหล่งต่าง ๆ เช่น สร้างสถานีสูบน้ำขึ้นในจุดที่สำคัญ ๆ เพื่อสูบน้ำโสโครกให้ไหลลงสู่แม่น้ำลำคลอง

ในเรื่องการขอความร่วมมือจากประชาชนนั้น ควรได้ขอรองให้ประชาชนได้ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงต่าง ๆ เช่น โองน้ำใช้ อ่างใส่น้ำ กะลา กระป๋อง ฯลฯ เพื่อมิให้มีน้ำขังอยู่ และในการนี้ควรได้ทำการตอท่อประปาเพิ่มขึ้นในบริเวณชุมชนที่ยังไม่มีน้ำประปาใช้ เพื่อกันมิให้ประชาชนสำรองน้ำไว้ อันเป็นต้นเหตุของการแพร่พันธุ์ยุง นอกจากนี้ควรได้ทำการปิดประกาศโฆษณา ตลอดจนเขียนคำขวัญต่าง ๆ โดยชี้ให้เห็นถึงภัยของยุง หากการออกกฎข้อบังคับที่เข้มงวดขึ้น จัดเจ้าหน้าที่ออกตรวจตราและพินยา คี. ซี. ที. เพิ่มขึ้น ตลอดจนทำการแจก คี. ซี. ที. แก่ประชาชนที่อยู่ในแหล่งเพาะพันธุ์ยุง หวังอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้ประสบปัญหาเรื่องยุง

ได้แจ้งความจำนงไปยัง เจ้าหน้ที่หน่วยปราบยุงได้ไปทำการปราบยุงให้ โดยไม่คิดค่าบริการใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ควรได้ถือปฏิบัติวิธีทำให้กับบ้านที่มีบริเวณหรือสิ่งแวดล้อมอันเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงก่อน

การเพิ่มสมรรถภาพของเจ้าหน้าที่ตลอดจนกรรมวิธีในการปราบยุงก็เป็นสิ่งที่จำเป็น ทั้งนี้ด้วยการให้การอบรมแก่เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นและควรได้ปฏิบัติงานให้ประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กองรักนาคความสะอาด กองควบคุมการก่อสร้าง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายโยธา เพื่อให้การปฏิบัติงานได้ดำเนินไปโดยสอดคล้องกันยิ่งขึ้น

ส่วนในเรื่องการกำจัดสัตว์นำโรคอันได้แก่การกำจัดหนูและสุนัข เกือบนั้นทางเทศบาล ควรให้ความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัตว์ดังกล่าวมักจะอาศัยอยู่กับคน อยู่แล้ว ในเรื่องหนูนั้นเทศบาลควรได้แจกยากล่าหนูให้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้ร่วมมือ คอยอย่างจริงจัง วิธีการที่เทศบาลปฏิบัติอยู่ในขณะนี้ เช่น การแจกจ่ายยาเบื่อหนู การจับสัตว์นำโรค กำจัดหนู โดยจับไปละครั้งก็ที หรือการออกไปกำจัดหนูโดยเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเองก็ควรจะได้ปฏิบัติใหม่บ่อยครั้งยิ่งขึ้น ผู้เขียนเห็นว่า วิธีการที่ต่างประเทศได้ได้ผลมาแล้ววิธีหนึ่งก็คือ การประกาศให้รางวัลแก่ผู้กำจัดหนูได้มากที่สุด โดยให้แสดงหลักฐานการกำจัดหนูต่อเจ้าหน้าที่ เช่น การถือเอาหางหนูที่ตนจับได้ ไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่เทศบาล เป็นต้น ถ้าใครมีมากก็จะมี โอกาสได้รางวัล คล้ายกับการจับจุงใจโดยการจับให้มีการประกวดในเรื่องความสะอาดของ รั้วอาคาร หรือมีฉนั้นก็ได้วิธีอื่นหางหนูจากประชาชนแทนการให้รางวัลก็ได้

สำหรับในเรื่องการกำจัดสุนัข เกือบนั้น โดยเหตุที่สัตว์ดังกล่าวนอกจากจะเป็นพาหะ นำโรคสุนัขบ้ามาสู่มนุษย์แล้ว บางครั้งการที่สุนัขเดินเพ่นพ่านตามถนนทั่วไป ยังแสดงให้เห็น ถึงความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองอีกด้วย โดยปกติแล้วสุนัขเกือบส่วนใหญ่มักจะ อาศัยอยู่ตามตรอกตามซอก และตามบริเวณวัดวาอารามต่าง ๆ เพราะสถานที่ดังกล่าวเป็นที่ ให้มันอิงแก่สุนัข เกือบนั้นอย่างนี้ และยังมีอาหารเพียงพอให้แก่สุนัขด้วย การกวดความเดือดร้อน ของสุนัขตามตรอกตามซอกอันได้แก่การงดจุงจระและ การคุม เชื้อถึงขอบให้กระจา ความหน้าบ้าน ของผู้อยู่อาศัยในบริเวณดังกล่าวนั้น ได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชาวบ้านอยู่ไม่น้อย นอกจากนั้น สุนัขเหล่านี้ยังได้ช่วยจุงจระไว้ความตรอกตามซอกและตามถนนหนทางทั่วไปอัน เป็นที่น่ารังเกียจ แก่ผู้พบเห็นเป็นอย่างยิ่ง

ฉะนั้น วิธีการกำจัดสุนัขเถื่อนจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนที่อาศัยอยู่ตาม
ตรอกตามซอยได้ช่วยแจ้งความแก่เจ้าหน้าที่กำจัดสุนัขเถื่อน โดยการนำตัวสุนัขเถื่อนดังกล่าวให้เจ้า
พนักงานเทศบาลกำจัดสุนัขเถื่อนจัดการ ไม่ควรจะให้ความเมตตาแก่สุนัขเหล่านี้ นอกจากนี้ ควร
ให้เจ้าของสุนัขนำสุนัขของตนไปจดทะเบียนและสวมปลอกคอ เพื่อแสดงว่าได้รับการฉีดยาป้องกัน
โรคแล้วและเป็นสุนัขที่มีเจ้าของ เพื่อที่จะป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่กำจัดสุนัขจับสุนัขที่ไร้เจ้าของไป และ
ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดขึ้นได้ การขอความร่วมมือจากทางวัดวาอารามที่มีสุนัขอาศัยอยู่มาก
เพื่อให้ทางเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปกำจัดสุนัข อันน่าจะถือได้ว่าสุนัขดังกล่าวเป็นสุนัขเถื่อนนั้นก็เป็นสิ่ง
ที่ควรกระทำ เพราะสุนัขดังกล่าวมักจะแพร่พันธุ์ได้รวดเร็ว เนื่องจากมีอาหารสมบูรณ์ และไม่มี
ผู้ไปกำจัด และเมื่อสุนัขเหล่านี้แพร่พันธุ์มากขึ้น ก็จะกระจัดกระจายไปตามสถานที่สาธารณะต่าง ๆ
ต่อไป

๘.๓ กิจการค่านสงเสริมสุขภาพอนามัย

กิจการค่านสงเสริมสุขภาพอนามัยของเทศบาลนครกรุงเทพนั้น ส่วนใหญ่อยู่ในความ
รับผิดชอบของศูนย์บริการสาธารณสุข โรงพยาบาลเทศบาล และเจ้าหน้าที่กองสุขาภิบาล จึงเห็น
ได้ว่าการสงเสริมสุขภาพอนามัยนั้น เทศบาลนครกรุงเทพได้สงเสริมทั้งในค่านสุขภาพอนามัยของ
บุคคล และในเรื่องสุขภาพลักษณะของสถานที่ ในค่านบุคคลนั้น ได้ทำการสงเสริมสุขภาพอนามัยให้
กับมารดาและเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กนักเรียน ตามโรงเรียนเทศบาลอันเป็นหน้าที่สำคัญของ
ศูนย์บริการสาธารณสุขต่าง ๆ ส่วนในค่านสถานที่นั้นได้แก่การสงเสริมและควบคุมดูแลลักษณะของ
ตลาด ร้านจำหน่ายอาหารและน้ำแข็ง ร้านตัดผม ฌาปนสถาน โรงงาน และโรงแรม เป็นต้น

กิจการค่านสงเสริมสุขภาพและอนามัยที่ดำเนินโดยศูนย์บริการสาธารณสุขต่าง ๆ
นั้น มักจะเป็นหน้าที่ของนางพยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนแพทย์และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ
ที่เกี่ยวข้อง กิจการดังกล่าวนี้ยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างกว้างขวาง เพราะปรากฏว่ายังมี
ประชาชนอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการแนะนำและสงเสริมในค่านสุขภาพอนามัย ทั้งนี้อาจจะ
เนื่องมาจากขาดเจ้าหน้าที่ประการหนึ่ง และขาดสถานที่กึ่งศูนย์ฯ ที่จะได้ให้บริการในค่านนี้
ประการหนึ่ง และโดยปกติแล้วเจ้าหน้าที่ดังกล่าวต้องปฏิบัติงานอยู่ภายในศูนย์ฯ ของตนเองแล้ว

อันถือว่าเป็นงานประจำวันที่จะต้องปฏิบัติภายในสถานที่ ฉะนั้น การให้คำแนะนำส่วนใหญ่จึงมักจะปฏิบัติจัดทำตามศูนย์ฯ คือเมื่อมีผู้ไปขอรับการรักษายาบาล เจ้าหน้าที่ก็อาจให้คำแนะนำอบรมตามสมควร ส่วนการให้คำแนะนำนอกสถานที่ยังมีน้อยมาก

การให้คำแนะนำอบรมที่นับว่าสมบูรณ์แบบขั้นกว่าประการแรกนั้น ได้แก่การอนามัยโรงเรียน โดยอยู่ในความรับผิดชอบของแบบกอนามัยโรงเรียน ผู้ซึ่งมีหน้าที่คอยตรวจสอบสภาพและอบรมเรื่องสุขลักษณะแก่เด็กนักเรียนตามโรงเรียนเทศบาลต่าง ๆ วิธีการดังกล่าวนี้ว่ายังไม่เป็นการเพียงพอ ควรให้การอบรมแก่ครอบครัวซึ่งมีส่วนสำคัญกว่า เพราะย่อมครอบคลุมไปถึงเด็กของครอบครัวซึ่งเป็นนักเรียนอยู่ด้วย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้คำแนะนำแก่ครอบครัวนั้นเจ้าหน้าที่อนามัยควรมีโอกาสพบเห็นสภาพความเป็นอยู่อันดีสุขลักษณะ ซึ่งก็จะได้ทำการแนะนำให้แก้ไขให้ถูกต้องตามสุขลักษณะต่อไป

ส่วนในเรื่องที่เกี่ยวกับการให้คำแนะนำและควบคุมสุขลักษณะของสถานที่ต่าง ๆ นั้น เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กองสุขาภิบาล ที่จะคอยตรวจตราดูแลให้สภาพต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนี้ให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับร้านจำหน่ายอาหารได้ทำการควบคุมคุณภาพอาหารให้มีคุณภาพเหมาะสมที่จะใช้บริโภคเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ร่างกายด้วย

ในเรื่องการควบคุมสุขลักษณะของตลาดทั้งเอกชนและสาธารณะนั้น ปรากฏว่ายังไม่มีการควบคุมอย่างจริงจังเท่าที่ควร เพราะสภาพของตลาดส่วนใหญ่แล้วยังสกปรกเอะอะเหอะไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย บางแห่งไม่ถูกสุขลักษณะ เพราะมีร้านจำหน่ายอาหารอยู่ภายในบริเวณตลาดด้วย และเมื่อตลาดไม่สะอาด เสน่ห์จึงอาจเป็นเหตุให้ผู้บริโภคอาหาร บริโภคถูกอาหารที่ไม่สะอาดได้ ฉะนั้น ทางเทศบาลควรจะได้เร่งเส็งในเรื่องที่จำหน่ายอาหารที่ไปปรุงจำหน่ายอยู่ภายในบริเวณตลาดให้มากยิ่งขึ้น เพราะโดยปกติตลาดสดนั้นควรจะให้จำหน่ายแต่เฉพาะอาหารประเภทที่จะต้องนำเอาไปปรุงแต่งให้สุกก่อนรับประทาน หรือมีจะนั้นก็ควรจะต้องแบ่งสถานที่จำหน่ายอาหารทั้งสองประเภทออกจากกัน ให้เป็นสัดส่วนและให้อยู่ห่างกันพอสมควร โดยให้พ้นจากการเดินพลุกพล่านไปมาของผู้ไปจ่ายตลาด โดยเฉพาะในฤดูฝนพื้นตลาดแทบทุกแห่งมักจะมีน้ำสกปรกเอะอะแฉะทั่วไป เนื่องจากขาดการระบายน้ำที่คั่งและขาดการดูแลรักษาจากผู้ขายและเจ้าหน้าที่สุขาภิบาล จึงเห็นควรมีเจ้าหน้าที่ออกตรวจตราให้บ่อยครั้งขึ้น ตลอดจนวางกฎข้อบังคับให้เข้มงวดขึ้นด้วย การล้างตลาดควรจะทำทุกวันหลังจากเลิกขายของแล้ว

เกี่ยวกับร้านจำหน่ายอาหารและน้ำแข็งนั้น แม้ว่าขณะนี้ทางเทศบาลจะได้พยายามส่งเสริมให้ร้านดังกล่าวปรับปรุงกิจการของตนให้ไ้มาตรฐานตามเงื่อนไขที่ทางเทศบาลได้กำหนดไว้ ตลอดจนการให้ประกาศนียบัตร เป็นรางวัลก็ตามแต่ยังมีสถานที่จำหน่ายอาหารอีกประเภทหนึ่งที่ไม่เป็นร้าน ซึ่งมีอยู่ทั่วไปตามตรอกความซอกอีกมากที่ทางเทศบาลไม่ได้เข้าไปควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด สถานที่จำหน่ายอาหารหรือที่ขายข้าวแกง เหล่านี้มักจะมีปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล เชนกรรมวิธีการปรุง การล้างด้วยน้ำ การเก็บอาหาร และอุปกรณ์ที่ใช้ในการจำหน่ายอาหาร ตลอดจนไม่มีที่กันแมลงวัน อันอาจก่อให้เกิดโรคติดต่อได้ง่าย และโดยปกติแล้วร้านจำหน่ายอาหารที่ทางเทศบาลเข้าควบคุม ใดก็ตามที่ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ก็มักจะมีความนิยมเพียงที่จะปรับปรุงกิจการของตนให้มีคุณภาพในด้านอาหารและความสะอาดของสถานที่อยู่แล้ว เพื่อรักษาลูกค้า จึงอาจกล่าวได้ว่าความจำเป็นที่จะควบคุมดูแลสุขลักษณะร้านจำหน่ายอาหารประเภทแรกนั้นน้อยกว่าสถานที่จำหน่ายอาหารประเภทหลัง เพราะประชาชนส่วนใหญ่มักบริโภคอาหารในสถานที่จำหน่ายอาหารประเภทหลังมากกว่าประเภทแรก

เกี่ยวกับสุขลักษณะของโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องที่สร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับผู้ที่อยู่ใกล้เคียงมากกว่าอย่างอื่น เช่น ความสกปรกของน้ำมัน สี กลิ่น ควัน ภูเขา ฯลฯ ในเรื่องนี้ทางเทศบาลได้ควบคุมอยู่แล้วและโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีผู้ร้องทุกข์ไปยังเทศบาล ซึ่งกิจการเหล่านั้นมิได้มีส่วนก่อให้เกิดสุขภาพเสื่อมโทรมใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนงานที่ทำงานอยู่ในโรงงาน ควรจะได้มีหลักประกันในเรื่องสุขภาพด้วย ทั้งนี้ก็ต้องอาศัยเจ้าหน้าที่สุขาภิบาลที่จะคอยหมั่นตรวจดูแลเกี่ยวกับพฤติกรรมของโรงงานให้มากขึ้น โรงงานที่ผลิตอาหารออกจำหน่ายแก่ประชาชนนั้น ควรจะต้องได้รับการตรวจตราในเรื่องความสะอาดและคุณภาพของอาหาร โรงงานที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง ควรได้ควบคุมในเรื่องการเททิ้งสิ่งโสโครก เชน น้ำมัน น้ำยา สี หรือขยะมูลฝอยลงสู่แม่น้ำ ลำคลอง อันจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ใช้น้ำในบริเวณนั้น

กิจการอีกประเภทหนึ่งที่นอกเหนือจากที่ได้อธิบายมาข้างต้น อันได้แก่เรื่องโรงแรม สถานที่ดังกล่าวควรจะได้รับการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด จากเจ้าหน้าที่สุขาภิบาล เพื่อให้ถูกสุขลักษณะ โดยเฉพาะโรงแรมชั้นสามซึ่งมักจะไม่ปฏิบัติในถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้อยู่เสมอและมักจะเป็นแหล่งมั่วสุม ในค่านอบายมุขต่าง ๆ การควบคุมโรงแรมของเทศบาลจึงควรเป็นเรื่องของสุขาภิบาลมากกว่าอย่างอื่น อันเป็นวิธีป้องกันมิให้เกิดโรคติดต่อ ส่วนการควบคุมสภาพความมั่นคง

ของอาคาร เป็นหน้าที่ของกองควบคุมอาคาร เพื่อให้มีการก่อสร้างให้ถูกต้องหลักเกณฑ์ในระยะแรก
เท่านั้น

ในเรื่องสถานที่แ่งถมนั้น เกี่ยวกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการแ่งถมนั้นว่ามี
ส่วนสำคัญที่จะต้องรักษาให้สะอาดอยู่เสมอ ซึ่งก็เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมอาคารที่จะต้องหมั่น
ตรวจตราดูแลให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และสุขลักษณะ เช่นการป้องกันมิให้ผู้ที่ป็นโรคติดต่อได้เข้า
รับบริการในสถานที่แ่งถมอันจะเป็นเหตุให้เกิดโรคมโรคติดต่อแพร่หลายต่อไปได้ ในเรื่องอุปกรณ์
การแ่งถม เช่นผ้าเช็ดหน้าหรือผ้าเช็ดหน้าผู้ไปรับบริการ ซึ่งผ้าดังกล่าวมักจะไม่สะอาด
เท่าที่ควร บางแห่งใช้ผ้าเพียง ๑ - ๒ ผืนเท่านั้น เมื่อต้องการใช้ก็จะนำไปซักน้ำครั้งหนึ่งแล้ว
นำไปเช็ดให้ดูสะอาด บางครั้งก็ใส่น้ำอบ เพื่อฆ่ากลิ่นอันเป็นวิธีการที่ผิดสุขลักษณะ

ข้อที่น่าพิจารณาเกี่ยวกับร้านตัดผมอีกประการหนึ่งน่าจะได้แก่ กรรมวิธีที่ใช้ในการ
บริการแ่งผม ซึ่งมักจะติดตามมาอันสืบเนื่องมาจากการแ่งผม เช่นการล้างตา ล้างหูและหู
วิธีการดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ลูกค้าเมื่อปรากฏว่าร้านแ่งผมไม่มีความรู้ความชำนาญ
ในก้านนี้โดยเฉพาะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดบาดแผล หรือพิการขึ้นได้ จึงเห็นควรได้ออกกฎข้อบังคับ
หรือออกกฎหมายห้ามเกี่ยวกับวิธีการแ่งผมและล้างตาต่อไป เพราะกิจการดังกล่าวควรเป็นเรื่อง
ของแพทย์มากกว่า หากร้านใดเปิดบริการแก่ลูกค้าในก้านนี้ต่อไป ก็ควรจะได้จัดหาผู้มีความรู้ในก้าน
นี้ไว้โดยเฉพาะ

เกี่ยวกับเรื่องอาปนสถานนั้น มักจะมีปัญหาอยู่บ่อยครั้ง อันเนื่องมาจากสถานที่ดังกล่าว
มิได้ปฏิบัติตามหลักสุขลักษณะที่แท้จริง บางแห่งเกิดกลิ่นเหม็นขึ้น โดยเฉพาะสถานที่ปิ้งศพ
ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณที่ลุ่มซึ่งในฤดูฝน น้ำสามารถท่วมได้ อันเป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ที่
อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าว ฉะนั้น ทางเทศบาลควรได้วางหลักเกณฑ์ควบคุมเกี่ยวกับเรื่องอาปน-
สถานให้เข้มงวด บางแห่งที่ไม่เหมาะสม ควรได้สั่งให้โยกย้ายออกไปสู่ชานเมืองเพื่อให้เป็นที่
ปลอดภัยแก่สุขภาพอนามัยของประชาชน ตลอดจนสถานที่เขาศศตามวัดวาอารามต่าง ๆ หากไม่
จำเป็นควรให้เลิกหรือลดจำนวนให้น้อยลง แต่ทั้งนี้เทศบาลจะต้องจัดให้มีสถานอาปนสถานเพิ่ม
ขึ้นในบริเวณชานเมืองลดความจำเป็นการชักจูงและหาวิธีการให้ประชาชนหันไปให้ความนิยมใน
กิจการด้านนี้ให้เทศบาลเป็นผู้บริการได้ เพราะที่ปรากฏอยู่ในขณะนี้ ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่นิยม
ที่จะไปขอรับบริการจากเทศบาล ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากเทศบาลให้การบริการประชาชนส่วนนี้ลดน้อยไป

๘.๔ กิจการด้านพัฒนาชุมชน

กิจการด้านพัฒนาชุมชนโดยเฉพาะในถิ่นสาธารณสุขนั้น เกือบจะกล่าวได้ว่าอยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์บริการสาธารณสุขแต่ละฝ่ายเดียว จึงเห็นได้ว่ากิจการดังกล่าวขอมไม่สามารถปฏิบัติให้ลุล่วงไปได้โดยมีประสิทธิภาพ และนับตั้งแต่ได้มีการพัฒนาชุมชนโดยศูนย์บริการสาธารณสุขเป็นต้นมา เทศบาลต้องประสบอุปสรรคนานาประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเจ้าหน้าที่ซึ่งมีไม่เพียงพอแก่การดำเนินงานด้านนี้ ละยังขาดงบประมาณที่จะนำมาพัฒนาอีกด้วย ยิ่งกว่านั้นเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ยังขาดความรู้ เฉพาะด้าน ทั้งจะเห็นว่าก่อนที่จะได้เริ่มการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว ทางฝ่ายสาธารณสุขได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปทำการอบรมในชั่วระยะหนึ่งแล้วส่งออกไปปฏิบัติงานพัฒนาดังกล่าว จึงยังขาดความรู้ชำนาญอยู่อีกมาก

อุปสรรคที่เกิดจากการขาดงบประมาณนั้น จะเห็นได้ว่ากิจการดังกล่าวเป็นกิจการที่ต้องปฏิบัติอย่างกว้างขวาง อันหมายถึงการพัฒนาในเรื่องของความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของประชาชนทั้งในด้านการกาย จิตใจ และสภาพแวดล้อม ซึ่งต้องอาศัยทั้งเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์เป็นอันมาก การพัฒนางานครั้งต้องออกไปถึงบ้านเมืองจึงจำเป็นต้องมียานพาหนะใช้ในการเดินทาง ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นซึ่งในเรื่องนี้ทางศูนย์ฯ หรือทางฝ่ายสาธารณสุขควรจะมีหน่วยงานเฉพาะรับผิดชอบการเดิน อาจจะต้องจัดตั้งเป็นแผนก หรือเป็นกองพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับฝ่ายสาธารณสุข อันจะทำให้กิจการด้านนี้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

อุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้น่าจะเกิดขึ้นเนื่องจากราชการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การประสานงานกับกองรักษาความสะอาด กองโยธา ตลอดจนหน่วยงานสงเคราะห์อื่น ๆ เพื่อที่จะได้ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาเกี่ยวกับกิจการด้านนี้ นอกจากนี้ในการพัฒนายังปรากฏว่า ฝ่ายสาธารณสุขมิได้กำหนดขอบเขตและระยะเวลาของการพัฒนาไว้ให้แน่นอน

นอกจากนี้ยังปรากฏว่าการพัฒนาดังกล่าวต้องประสบกับปัญหาเรื่องการไม่ร่วมมือของประชาชน ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตต่าง ๆ มักจะมีวัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อที่ไปเหมือนกัน ความเป็นอยู่หรือฐานะก็แตกต่างกันมาก ประชาชนไม่เข้าใจ

ความมุ่งหมายของการพัฒนาตลอดจนไม่เชื่อว่าจะเกิดผลดีต่อเขาเมื่อใดก็ตามแล้ว และประชาชนส่วนใหญ่ยังมีงานประจำที่จะต้องทำนอกบ้านอยู่แล้ว จึงไม่มีเวลาที่จะมาร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนา

ในการพัฒนาชุมชนดังกล่าวซึ่งมีศูนย์บริการสาธารณสุขเป็นศูนย์กลาง และตั้งใกล้กลาวมาแฉ่วว่าอากาศกำลังเจ้าหน้าที่ในการพัฒนา จึงก่อให้เกิดอุปสรรคอื่น ฉะนั้น วิธีการที่ดีที่สุดที่จะแก้ไขอุปสรรคดังกล่าวคือ การพยายามชักชวนให้ประชาชนในเขตพัฒนาได้รวมแรงและร่วมมือช่วยกันพัฒนา โดยพยายามชี้ให้เห็นถึงผลดีของการพัฒนา เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบและอยากเข้าร่วมในกิจการดังกล่าว การพัฒนาควรจะมีปฏิบัตินายามว่าง เช่น วันหยุดราชการ เป็นต้น งานที่เห็นว่าน่าจะได้จากการร่วมมือร่วมแรงของประชาชนได้แก่กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุง การกำจัดแหล่งเสื่อมโทรมและการทำลายแหล่งน้ำโสโครก ตลอดจนการจัดสร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

ในการพัฒนาโดยฝ่ายเจ้าหน้าที่นั้น ควรจะได้เลือกเอาเขตพัฒนาที่เหมาะสมหรือที่เห็นว่าจำเป็นที่สุดเพื่อพัฒนา ก่อน และต้องกำหนดขอบเขตที่แน่นอนว่าจะพัฒนาให้แล้วเสร็จได้แค่ไหน ในระยะเวลาเท่าใด ด้วยการกำหนดโครงการขึ้นไว้เป็นระยะ ๆ การพัฒนาที่ของอาศัยประชาชนร่วมแรงร่วมใจนั้นจะคงไม่เป็นเรื่องที่เหลือมากกว่าแรงและไม่ทำใหญ่โตไปช่วยพัฒนาท้องถิ่นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น ตรงข้ามเจ้าหน้าที่ควรจะได้ให้ความเอาใจใส่แก่ผู้เสียสละแก่บุคคลเหล่านั้น ความสมควรอีกด้วย

การพัฒนาในเขตนครหลวงนั้น เจ้าหน้าที่ควรจะได้ทำการพัฒนาในค่านั่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนก่อนเป็นลำดับแรก โดยเจาะอย่างยิ่งในแหล่งเสื่อมโทรมต่าง ๆ เพราะบุคคลที่อาศัยอยู่ตามย่านดังกล่าว มักจะขาดสุขลักษณะ เช่น มีน้ำโสโครกขังอยู่ มีขยะมูลฝอยทิ้งไว้เฉอะเทอะ ตลอดจนมีสัตว์และที่อยู่ไม่ถูกสุขลักษณะ เมื่อประชาชนได้เห็นผลสำเร็จในค่านั่งแล้ว จึงจะทำการพัฒนาในค่านั่งอื่น ๆ ต่อไป

ฉะนั้น จึงสรุปเกี่ยวกับแผนการพัฒนาชุมชนของศูนย์บริการสาธารณสุขดังกล่าวได้ว่า เพื่อให้การพัฒนาได้รับผลสำเร็จมากขั้นนั้น ควรจะต้องพยายามชักชวนให้ประชาชนร่วมแรงร่วมมือช่วย ต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์การอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งในค่านั่งเรื่องมือเกร็งใจ และจะต้องให้มีการประสานงานกับหน่วยงานดังกล่าวอย่างใกล้ชิด ความรู้ความชำนาญของพัฒนาการก็เป็นสิ่งสำคัญ

นักพัฒนาจะต้องสามารถเข้ากับประชาชนได้ จะต้องมีความรู้ในเรื่องมนุษย์สัมพันธ์และจิตวิทยา เป็นอย่างดี การกำหนดโครงการพัฒนา ควรจะได้กำหนดจุดประสงค์และระยะเวลาให้แน่นอน และการขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลในเรื่องงบประมาณเพิ่มเติม นั้น นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้การพัฒนาถึงขั้นได้ผลต่อไป

๘.๕ กิจการด้านรักษาความสะอาด

กิจการด้านรักษาความสะอาดนับว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของประชาชนเป็นอย่างมาก จึงควรจะได้พยายามแก้ไขปรับปรุงกิจการด้านนี้ให้ดียิ่งขึ้น กิจการดังกล่าวที่เทศบาลนครกรุงเทพฯ ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ ได้แก่ การรักษาความสะอาดถนน ตรอกซอย ทางเท้า ตลอดจนการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ทางระบายน้ำ และแม่น้ำลำคลอง ซึ่งกิจการดังกล่าวล้วนแต่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยและความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของประชาชนทั้งสิ้น

การรักษาความสะอาดในเรื่องของถนนหนทาง และทางเท้า นับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ทางเทศบาลจะได้ปรับปรุง เพราะถนนหนทางเป็นที่สัญจรของประชาชนทั่วไปทั้งคนในประเทศและชาวต่างประเทศ ถนนหนทางที่สะอาดนอกจากจะแสดงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองแล้ว ยังส่อให้เห็นถึงนิสัยของประชาชนประจำชาติ และอาจมีผลเกี่ยวพันไปถึงเรื่องความสะอาดของระบบการคมนาคมอีกด้วย

เพื่อที่จะให้กิจการดังกล่าวดำเนินไปอย่างไ้ด้นั้น เห็นควรให้มีการประสานงานกับระหว่างหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่นกองโยธา กองประปา การไฟฟ้า และองค์การโทรศัพท์ เป็นต้น เพราะหน่วยงานดังกล่าวเกือบจะกล่าวได้ว่าไม่เคยส่งเสริมในเรื่องความสะอาดเลย นอกจากจะก่อให้เกิดความสกปรกเลอะเทอะตามถนนหนทาง ตรอก ซอย และทางเท้าทั่วไป เนื่องจากการขุดดินเพื่อฝังท่อระบายน้ำ ท่อประปา สายไฟฟ้า และสายโทรศัพท์ ฉะนั้น การดำเนินงานให้ประสานกับหน่วยงานดังกล่าวของกองรักษาความสะอาด เทศบาลนครกรุงเทพฯ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่ง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวควรจะได้แจ้งให้ทางกองรักษาความสะอาดทราบล่วงหน้าหรือโทรศัพท์มาถึงเวลาและสถานที่ที่ตนจะไปปฏิบัติงาน เพื่อให้กองรักษาความสะอาดได้ทราบสถานที่และเวลาดังกล่าวในการเตรียมงานไปทำความสะอาดในบริเวณดังกล่าวต่อไป

กิจการด้านรักษาความสะอาดของเทศบาลนครกรุงเทพฯ ขณะนี้ต้องประสบอุปสรรคมากมายหลายอย่าง เพราะขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนานครหลวง จึงปรากฏว่ามีอาคารก่อสร้างอยู่ทั่วไป ทำให้การรักษาความสะอาดไม่สะดวกและไม่โดยลเท่าที่ควร ยิ่งกว่านั้นอุปสรรคที่สำคัญและไม่สามารถแก้ไขให้บรรลุไปได้เป็นเวลานานแล้วนั้นก็คือ เรื่องนิสัยมักง่ายของคนเดินถนน ที่ชอบทิ้งเศษอาหาร เศษของลงบนถนนหนทางต่าง ๆ ที่มีที่ทิ้งให้ตั้งอยู่แล้ว แต่ประชาชนก็มีนิสัยใจที่จะทิ้งในถังรองรับ

ฉะนั้น วิธีการที่จะแก้ไขเกี่ยวกับอุปสรรคในเรื่องรักษาความสะอาด ถนนหนทางนี้ควรจะได้แก้ไขทั้งทางกานเจ้าหน้าที่และประชาชนผู้เดินถนน โดยการเริ่มสมรรถนะทางเจ้าหน้าที่ให้มากขึ้น เช่น เพิ่มคน เพิ่มอุปกรณ์ต่าง ๆ การปฏิบัติงานควรให้บ่อยครั้งขึ้น ตลอดจนในเรื่องสวัสดิภาพของพนักงานก็ควรจะได้พิจารณา เพราะคนกวาดถนนส่วนใหญ่มักจะต้องเอาชีวิตไปเสี่ยงต่ออันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้จากยานพาหนะที่วิ่งผ่านไปมา การให้ประกันแก่ชีวิตของบุคคลประเภทนี้จึงเป็นสิ่งที่น่าจะต้องกระทำเพื่อให้เขามีขวัญในการปฏิบัติงานดีขึ้น

ส่วนประชาชนคนเดินถนนนั้น ควรได้จัดทำค่าประกาศไว้บนขอความร่วมมือจากประชาชนเพิ่มขึ้น และพยายามหาคำขวัญ สักวาและป้ายให้เห็นถึงอันตรายและโทษของการไม่รักษาความสะอาดคิดไว้ในที่สาธารณะทั่วไป ออกวิทยุและโทรทัศน์ขึ้น ตลอดจนการปรับปรุงข้อบังคับให้เข้มงวดกวดขันยิ่งขึ้น ทางเทศบาลควรได้จัดหาที่รองรับขยะมูลฝอยติดตั้งในที่ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ที่รับขยะมูลฝอยดังกล่าวควรให้สามารถทิ้งเศษสิ่งของได้ง่าย หรือมีรูปร่างลักษณะเป็นการเร้าใจให้ประชาชนอยากนำเศษสิ่งของไปทิ้ง เช่น ไม่ต้องเอามือเปิดฝ้า ตลอดจนเขียนคำขอร้องไว้เพื่อให้ผู้นำเศษสิ่งของไปทิ้งได้เกิดความภูมิใจที่เขาได้ให้ความร่วมมือด้วย การทำที่รองรับที่มีถังแห้งแรงก็เป็นสิ่งจำเป็นเรื่องมิให้เขารุกและรั่วไหลของน้ำ บางครั้งอาจจะมีสุนัขไปคุ้ยเขี่ยหรือบางครั้งจะมีเด็กแรงหากที่รองรับไม่มีฐานที่มั่นคงแล้ว อาจทำให้ล้มได้ง่าย อันจะก่อให้เกิดเศษสิ่งของในถังรองรับตกกระจายทั่วไปได้

มีข้อน่าสังเกตรองเกี่ยวกับการทำความสะอาดตรอกและซอยในขณะนี้ว่า ตามตรอกและซอยต่าง ๆ ในเขตเทศบาลยังสกปรกและเลอะเปอะ ทั้งนี้ เพราะขาดการเก็บกวาดรับฝักขอมจากเจ้าของบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดการควบคุมดูแลและเก็บกวาดจากเจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครกรุงเทพฯ ซึ่งอาจเนื่องมาจากเทศบาลมีกนน้อยจึงไม่สามารถ

ไปเก็บกวาดไถ่ทั่วถึง ในเรื่องนี้เทศบาลควรจะได้ไปตรวจตราและทำความสะอาดบ้างเป็นครั้งคราว เป็น อาทิตย์ละครั้ง เพราะตรอกซอยคิงกล่าวผู้อาศัยในบริเวณนี้ถือว่าเป็นทางสาธารณะ จึงไม่มีผู้รับผิดชอบในเรื่องทำความสะอาด จากประสบการณ์ของผู้เขียนคือพบว่า เหตุที่ตรอก ซอย สดปรก ประการหนึ่งนั้นเนื่องมาจากเจ้าของบ้านที่ไถ่เอาที่โล่งๆมุดฝอยไปตั้งถังไว้น้ำบ้านเพื่อรอรถขนขยะ ของเทศบาล และในขณะที่ขยะคิงกล่าวกำลังรอกการ เก็บจากเจ้าพนักงานเทศบาลนั้น มักจะมีสุนัขที่ อาศัยอยู่ตามตรอก ตามซอยไปคุ้ยเขี่ย ทำให้ถังขยะคิงกล่าวหกเรี่ยราดไปทั่ว และโดยเฉพาอย่างยิ่ง เมื่ออยู่เก็บขยะมีนกเฉพาะหน้าที่เก็บขยะ แต่ไม่มีหน้าที่กวาดขยะด้วย เช่นนี้จึงปรากฏว่าขยะที่หก กระจายอยู่พื้นมักจะถูกโยนในสภาพเช่นนั้นต่อไป

ในเรื่องนี้เห็นควรให้มีการออกข้อบังคับให้เจ้าของบ้านมีถังขยะแบบมาตรฐาน คือ ถังดูยี่ห้อที่จะเข้าไปคุ้ยเขี่ยได้ ตลอดจนการกำหนดเวลาที่แน่นอนของ เจ้าหน้าที่เทศบาลจะไปเก็บขยะ มุดฝอย เมื่อมีให้เจ้าของบ้านต้อนนำขยะมุดฝอยคิงกล่าวไปตั้งถังไว้นานจนเกินไป เพราะโดยปกติ แล้วปรากฏว่าเจ้าของบ้านส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงานในตอนเช้า และกลับในเวลาเย็น ฉะนั้น การ เก็บขยะจึงควรจะเป็นเวลาที่เจ้าของบ้านอยู่ เช่นระยะเวลาตั้งแต่ ๑๗.๐๐ น. - ๑๗.๐๐ น. ของ วันรุ่งขึ้น เป็นต้น

เกี่ยวกับวิธีการกำจัดน้ำโสโครกหรือการทำความสะอาดขยะระบายน้ำนั้น อุตสาหกรรมสำคัญ ยิ่งของ เรื่องนี้คือในเรื่องลักษณะที่ตั้งของ เขตเทศบาลนครกรุงเทพฯ เพราะมีระดับโล่เรียกกับระดับ น้ำในแม่น้ำและลำคลอง อันเป็นอุตสาหกรรมสำคัญยิ่งในการระบายน้ำโสโครก ผู้เขียนเห็นว่าวิธีการที่ จะแก้ไขได้นั้น คือสร้างท่อระบายน้ำขนาดใหญ่เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ถมคลองเล็ก ๆ ที่ไม่มี ประโยชน์เสีย เพราะการถมคลองถือว่าเป็นวิธีการรักษาความสะอาดอย่างหนึ่งโดยจะไม่ทำให้น้ำ โสโครกปรากฏแก่สายตาผู้ผ่านไปมา และยังเป็นวิธีกำจัดขุม และตักน้ำโสโครกอีกด้วย ในขณะที่เว ยกั้นก็ควรสร้างสถานีสูบน้ำวันตามจุดต่าง ๆ โดยเฉพาะในจุดที่น้ำโสโครกจะไหลไปสู่ แล้วไว้สถานี สูบน้ำโดยสถานีสูบน้ำโสโครกเสียระบายสูบน้ำอีกทอดหนึ่ง เพราะการหวังที่จะให้น้ำในลระบายน้ำไหล ไปเองนั้นเป็นสิ่งที่เหลือวิสัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน กรุงเทพมหานครต้องประสบปัญหาในเรื่องน้ำ โสโครกเอ่อล้นท่วมถนนหนทางและส่งกลิ่นเหม็น เป็นที่เดือดร้อนแก่ประชาชนผู้อยู่ใกล้เคียง

การสร้างสถานีสูบน้ำนั้น ควรจะก่อสร้างขึ้นหลายแห่ง โดยเฉพาะในบริเวณริมแม่น้ำ และคลองขนาดใหญ่ที่ติดกับแม่น้ำ จริงอยู่เทศบาลอาจไม่มีงบประมาณในเรื่องนี้เสียพอที่จะสร้าง ขึ้นพร้อม ๆ กันหลายแห่งได้ แต่ก็ควรจะได้ทยอย ๆ สร้างไปที่ละแห่งจนกว่าจะเป็นที่เพียงพอ กับความต้องการ เพราะต่อไปในอนาคตประมาณในเขตพระนครจะต้องเพิ่มขึ้นมากกว่านี้ ในขณะที่ เกี่ยวกับการอาพาเซตของเทศบาลก็จะขยายเพิ่มขึ้น ปัญหาเรื่องการระบายน้ำย่อมจะต้องติดตามมา เป็นเงาคามตัว

การสร้างถังพักน้ำตามจุดต่าง ๆ ซึ่งเทศบาลได้ดำเนินการอยู่ในขณะนี้แล้ว นับว่า เป็นเรื่องที่น่าส่งเสริม เพราะถังพักน้ำเหล่านี้เป็นถังพักขยะมูลฝอยด้วย อันเป็นวิธีการแก้ปัญหา ในเรื่องพอกัน ฉะนั้น เทศบาลควรจะได้สร้างถังพักน้ำเพิ่มขึ้นตามจุดสำคัญ ๆ โดยเฉพาะใน ย่านชุมชนหนาแน่น การเก็บตลอคจนสุขเอาสิ่งโสโครกจากถังพักควรจะได้กระทำให้อยกริ่ง นอกจากนั้นควรจะได้หารถสุขและลำห่อเพิ่มขึ้น ควรหาเจ้าพนักงานคอยตรวจรักษาคุณภาพของท่อ ระบายน้ำและฝาปิดท่อระบายน้ำมิให้ชำรุดเสียหาย เพราะขยะมูลฝอยอาจหล่นลงไปในพื้นที่เนื่อง จากฝาถอดแตกหรือชำรุด หรือมีคนมกักยั้งทิ้งเศษขยะลงไป

เกี่ยวกับเรื่องกำจัดขยะมูลฝอยนั้นนับว่าเป็นเรื่องสำคัญยิ่งในเรื่องการรักษาความ สะอาดและให้ชุมชนบ้านอยู่อาศัยได้มีวิฤตอยู่ที่ถูกสุขลักษณะ การกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลมักจะ ต้องประสบกับอุปสรรคนานาประการ : ดังนั้นผู้เขียนเห็นควรแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ดังกล่าวด้วย วิธีการดังต่อไปนี้ คือ -

๑. กำหนดระยะเวลาแน่นอนในการไปเก็บขยะมูลฝอยของเจ้าพนักงาน โดยการแบ่ง ออกเป็นย่าน เช่นในย่านนั้น ๆ เทศบาลจะออกไปเก็บในเวลาใด เพื่อให้ควายสะดวกแก่เจ้าของบ้าน ที่จะนำขยะมูลฝอยออกไปวางไว้ให้แกพนักงานเวลาที่เก็บควรเป็นเวลาที่บ้านอยู่ และควรเป็น เวลาที่มีคนสัญจรน้อย เช่น เวลาตั้งแต่ ๑๘.๐๐ น. ไปถึง ๑๙.๐๐ น. วันรุ่งขึ้น

๒. ตั้งใส่ขยะมูลฝอยควรจะต้องให้ถูกต้องตามหลักสุขลักษณะและกฎเกณฑ์ ฝาปิดควร ให้มีถนัด ยากแก่การที่สัตว์จะคุ้ยเขี่ยได้ แต่ควรวางแก่การที่จะเปิด เช่นมีสลักไว้ เป็นต้น

๓. กฎข้อบังคับควรให้เข้มงวดพอสมควร และควรออกข้อบังคับให้ทุกบ้านมีถึงใส่ขยะ ที่ถูกสุขลักษณะ เพื่อบังคับให้ทุกบ้านต้องทำการกำจัดขยะมูลฝอย โดยการเก็บค่าธรรมเนียมในการกำจัดขยะมูลฝอย เพราะโดยปกติแล้วทุกบ้านจะต้องมีขยะมูลฝอยหรือเศษอาหารและสิ่งของที่เหลือใช้เป็นประจำอยู่แล้ว

๔. ควรแก้ไขในค่านางานที่เก็บขยะมูลฝอย เช่น การอบรมให้มีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น ให้รู้จักงาน รู้จักวิธีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ตลอดจนเพิ่มขวัญกำลังใจด้วยการให้ลาตอบแทนเพิ่มขึ้น

๕. แก้ไขในเรื่องเครื่องมือและอุปกรณ์ในการกำจัดมูลฝอย เช่น รถยนต์ ตลอดจนที่ทิ้งขยะมูลฝอยตามสาธารณะ สิ่งเหล่านี้ควรจะต้องมีเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะรถขนขยะควรจะต้องมีให้เพียงพอ พนักงานเก็บขยะมูลฝอยควรมีอุปกรณ์บางอย่างที่จำเป็น เพื่อให้เก็บขยะมูลฝอยที่อาจหกกระจายอยู่ในบริเวณที่คนไปเก็บ เพื่อจะได้ไม่เก็บขยะดังกล่าวด้วย

๖. ควรแก้ไขด้านประชาชน ด้วยการโฆษณาชักชวนให้ประชาชนร่วมมือด้วย เช่น การถือประกาศทำขวัญทั่วไป โดยเฉพาะในที่สาธารณะ และที่ตัวถังขยะมูลฝอย การประกาศชักชวนดังกล่าวควรจะได้กระทำติดต่อกันไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเห็นจริงและคึกคัก เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบที่จะร่วมมือด้วย

๗. ควรได้เพิ่มจำนวนพนักงานเก็บมูลฝอยให้ได้อีกบางส่วนกับปริมาณขยะมูลฝอยที่มีอยู่ในขณะนี้ด้วย

๘. ควรได้ทำการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การให้ล่า การประกาศ การโยธา ตลอดจนหน่วยงานที่มีส่วนในการทำให้เกิดความสกปรกเลอะเทอะในที่สาธารณะได้

จากการศึกษาวิจัยในเรื่อง "งานสาธารณสุขของเทศบาลนครกรุงเทพฯ" ก็ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ หอสรุปไว้ว่ากิจการค่านบริการสาธารณสุขของเทศบาลนครกรุงเทพฯ นั้นวันแต่จะเพิ่มปริมาณขึ้น อันสืบเนื่องมาจากการขยายอาณาเขตปฏิบัติงานออกไป เพื่อส่งเสริมความผาสุกของประชาชนที่ได้เพิ่มขึ้น เทศบาลจะสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จได้ นอกจากจะทำการปรับปรุงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับค่านนี้ อันได้แก่การเพิ่มความรับผิดชอบ และเทคนิค การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ การเก็บอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่จำเป็น ตลอดจนการวางระเบียบวิธีการที่จะจัดอุปสรรคการดำเนินงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้นแล้ว

การหาทางเพิ่มงบประมาณตลอดจนรายได้ เพื่อนำมาใช้ในกิจการนี้ นับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่ง เพราะ
เหล่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้การดำเนินงานส่วนใหญ่ยังอยู่ในวงจำกัดแทบทุกประเภท อันเนื่องมาจาก
ขาดทุนทรัพย์ นอกจากนี้การปฏิบัติงานให้ประสานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการแก้ไข
ในเรื่องอุปนิสัยของประชาชนให้มีทัศนคติเป็นไปในทางที่อยากจะร่วมมือแล้วเกิดความรู้สึกชอบ
ต่อกิจการดังกล่าวก็นับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่ง